IRTI HUUMEISTA RY

Irti Huumeista ry

Asia: KAA 2/2024 vp Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle
12.6.2025

Lausuntopyyntö:

Lausunnon pääkohdat:

Lakimuutosta ei tarvita, sillä jo nyt Suomessa on keinoja jättää syyttämättä esimerkiksi lievissä käyttörikostapauksissa.

Laillistaminen ei poista sitä, että tarvitaan edelleen palveluita ja että niiden pitäisi olla paremmin saavutettavia. Ennaltaehkäisevään työhön tarvitaan enemmän resursseja ja uusia käytänteitä. Päihdeongelmat eivät saisi estää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan mahdollisuutta saada hoitoa muihin terveysongelmiinsa.

Erityisesti nuorten päihdekokeilut ovat lisääntyneet, ja laillistaminen muuttaisi edelleen asenteita. Jo nyt kannabikseen suhtaudutaan kevyemmin kuin muihin huumeisiin, ja apua kannabiksen sosiaaliseen ja fyysiseen riippuvuuteen voi olla vaikeaa saada. Ongelmat kertautuvat mahdollisesti myöhemmin.

LAKIMUUTOSTA EI TARVITA

Nykyaikana yhteiskunnallinen pohdinta sääntelystä sekoittuu näkemyksiin päihteidenkäytön hyväksyttävyydestä tai tuomittavuudesta.

Irti Huumeista ry:n kanta tiivistetysti on, että lakimuutosta ei tarvita. Nykyinen kahden raiteen malli on yksinkertainen ja selvä. Nimitys perustuu kokonaiskieltopolitiikan sekä haittoja vähentävän politiikan yhtäaikaiseen toteutumiseen.

Malli mahdollistaa lievien käyttörikosten syyttämättä jättämisen ja sitä kautta puuttumisen sekä puhuttelumenettelyn nuorille.

Rikoslain 50 luvun 7 §:n (654/2001) mukaan huumausaineen käytöstä ja huumausaineen käyttöön liittyvästä rikoksesta voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos rikosta on huumausaineen määrä ja laatu, käyttötilanne sekä olosuhteet muutoinkin huomioon ottaen pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. Syyte voidaan myös jättää nostamatta, jos tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon.

IRTI HUUMEISTA RY

Nykyinen lainsäädäntö suosii hoitoonohjausta, eikä esimerkiksi puhuttelumenettelystä tule nuorelle rikosmerkintää. Poliisin käyttörikosohjeen mukaan huumausaineen käyttörikoksesta ensimmäisen kerran kiinni jääneelle alle 18-vuotiaalle järjestetään mahdollisimman pian teon jälkeen esitutkinnan yhteydessä puhuttelutilaisuus. Tilaisuuden tavoitteena on muun muassa tukea nuorta päihteettömyyteen.

Myös aikuisten ja riippuvuudesta kärsivien kohdalla suositaan syyttämättä jättämistä ja hoitoon ohjausta lievissä käyttörikoksissa tai niin kutsutussa kohtuusperusteessa.

HAITTOJEN VÄHENTÄMINEN JA KÄYTÖN HYVÄKSYTTÄVYYS TAI TUOMITTAVUUS OVAT ERI ASIOITA

Huumepolitiikassa on tapahtunut paljon sellaista, minkä vielä muutama vuosi sitten ei katsottu mahdolliseksi. Maailmalla tapahtuvat muutokset heijastuvat myös suomalaiseen keskusteluun. Etenkin kannabiksen suhteen asenteet ovat lieventyneet. Huumeiden kokeilu ja käyttö on yleistynyt erityisesti 25–34-vuotiailla nuorilla aikuisilla, ja yleisimmin kokeiltu tai käytetty huume on kannabis (THL, 2022).

Aloitteessa todetaan, että kannabiksen laillistaminen ja sääntely voisi saavuttaa tuloksia alaikäisten kannabiksen käyttöön puuttumisessa, sillä se mahdollistaa myynnin ikärajavalvonnan. Tämä ei kuitenkaan poistaisi laittomien markkinoiden olemassaoloa tai poistaisi sitä faktaa, että myös alaikäisten on edelleen helppoa hankkia päihteitä verkon anonyymien kanavien kautta.

Esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL ei kannata kannabiksen lainsäädännöllistä erityiskohtelua nimenomaan haittojen vähentämisen näkökulmasta. THL:n näkemyksen mukaan huumetilanteen hallinta, haittojen vähentäminen ja suhtautuminen huumausaineiden käytön rangaistavuuteen on yleisempi - kaikkia aineita koskeva - sosiaali- ja terveyspoliittinen kysymys. Tärkeintä olisi saada huumeongelmien kanssa kamppailevat ihmiset aiempaa varmemmin palveluiden piiriin.

Irti Huumeista haluaa painottaa ennaltaehkäisevää näkökulmaa. Tähän kuuluu muun muassa päihteiden riski- ja ongelmallisen käytön ja riippuvuuksien varhaista tunnistamista ja päihteitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja päihteiden käyttötapoihin, saatavuuteen ja haittoihin vaikuttamista.

Päihdekuntoutuksessa on havaittu, että esimerkiksi nuorten huumausaineita käyttävien henkilöiden kuntoutus ei monin paikoin kohtaa tarpeita, eivätkä hoitopolut ole jatkuvia. Palveluiden räätälöintiin ja tehostamiseen sekä matalan kynnyksen tukimuotoihin tulisi tarjota enemmän resursseja ja tutkimusta.

IRTI HUUMEISTA RY

Laura Väätäisen (2024) pro gradu -tutkielmassa on haastateltu kannabiksen käytön vuoksi hoitoon hakeutuneita nuoria sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Haastateltavien mukaan hoitoon hakeutumisen kynnys madaltuisi, kun hoitoa tarjottaisiin kokonaisvaltaisesti nuorten tarpeet huomioiden. Sosiaali- ja terveyspalveluissa tulisi saada välitöntä apua ja ohjausta heti ensimmäisessä kontaktissa.

Haittoja vähentäviä ja ehkäiseviä palveluita tulisi tarjota myös miedompien huumeiden, kuten kannabiksen käytön osalta. Mikäli kannabiksen käyttöön ei suhtauduta asianmukaisella vakavuudella henkilön hakiessa apua riippuvuuteensa, voivat ongelmat moninkertaistua myöhemmin.

Myös päihdepalvelujen kuntakohtaiset erot ovat suuria. Tähän tarvitaan palvelujen yhdenmukaistamista ja moniammatillista osaamista ja palvelujen jatkuvaa kehittämistä kohderyhmälähtöisesti.

ASENTEISSA TARVITAAN MUUTOSTA

Aloitteessa mainitaan, että kannabiksen laittomuus nostaa kynnystä kertoa sen käytöstä. Laillistaminen ei kuitenkaan välttämättä poistaisi riippuvuussairauksiin liittyvää stigmaa.

Terveydenhoidossa tarvitaan kaiken kaikkiaan asennemuutosta riippuvuussairauksiin suhtautumisessa, ja sitä voidaan edistää esimerkiksi lisäämällä henkilökunnan tietoutta erilaisilla tietoisuuskampanjoilla ja koulutuksella.

Irti Huumeista ry on aloitteen tekijöiden kanssa samaa mieltä siitä, että keskustelua huumausainepolitiikasta on hyvä käydä. Nykyisen huumausainepolitiikan arvioiminen aika ajoin on myös yhteiskunnan kannalta tärkeää.

Irti Huumeista ry

Mira Reponen
toiminnanjohtaja

Sami Räsänen
hallituksen puheenjohtaja

IRTI HUUMEISTA RY

Lähteet:

Syyttäjälaitos, 2018. VKS: 2018:2 Seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttörikoksessa. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://syyttajalaitos.fi/vks-2018-2-seuraamuksen-maaraaminen-huumausaineen-kayttorikoksesta [viitattu: 9.6.2025].

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, 2024. Huumausaineiden laillisuus ja käytön rangaistavuus. WWW-dokumentti. Päivitetty 23.4.2024. Saatavissa: https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/huumeet/huumausainepolitiikka/huumausaineiden-laillisuus-ja-kayton-rangaistavuus [viitattu: 9.6.2025].

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, 2022. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.3.2024. Saatavissa: https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet/huumeet/suomalaisten-huumeiden-kaytto-ja-huumeasenteet [viitattu: 5.12.2024].

Väätäinen, L., 2024. ”Vaikea keksiä, minne ihminen, joka haluaisi apua kannabiksen käytön vähentämiseen tai lopettamiseen, hakeutuu.” - Kokemuksia nuorten hoitoon hakeutumisesta kannabiksen käytön vuoksi sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten, kokemusasiantuntijoiden ja nuorten näkökulmasta. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/178853/Vaatainen_Laura_opinnayte.pdf?sequence=1 [viitattu: 9.6.2025].